

gøre al Jord og skaffe den fri for Byrder og gøre al Jord lige, man vil jo blandt andet afskaffe Tienden, — søger man atter her at lægge Tvang paa en Del af Jorden, som hidtil har været fri for Tvang. Det forekommer mig tvivlsomt, om det virkelig er rigtigt; det forekommer mig at stride mod Ejendomsretten, som er ukrænkelig. Man vil her i Virkeligheden ved at paalægge Tvang formindske den Værdi, som visse Ejendomme have for Ejerne. — Lovforslagets første Ord er, at „de til Fæstegods henhørende Huse paa Landet, som altid have været bortfæstede, og som den 1ste Januar 1902 vedblivende ere det, skulle herefter, for saa vidt de ikke overgaa til Selveje“ underkastes denne Tvang. Det forekommer mig, at der er nogen Uklarhed her; thi hvad er Fæstegods? Kan det defineres aldeles bestemt? Er en Del Ejendomme, Huse, som jeg køber sammen og bortfæster, Fæstegods? Er en Del Huse som jeg ejer uden tilliggende stor Hovedgaard, hvorunder de høre, Fæstegods? Det forekommer mig, at Ordlyden her ikke kan være rigtig, medmindre man derunder kun vil henføre saadanne Huse, som tilhøre virkelige Godser, hvis Fæsteprotokoller maa indsendes til Eftersyn paa Amtet.

Saa staa der endvidere, at disse Huse altid skulle have været bortfæstede. Det vil vist være meget vanskeligt at bevise, at saadanne Huse altid have været bortfæstede. Der kan dog være Tilfælde, hvor Fæsteprotokollen er bortkommen, ikke eksisterer længere, er brændt eller forsvunden, og hvor det derfor ikke kan bevises, om de i sin Tid have været Lejehuse og senere ere gaaede over til Fæstehuse. Det vil derfor vist være vanskeligt at bevare første Del af § 1, saaledes som Ordlyden nu er. — Men dertil kommer ogsaa som ganske kort nævnt af det ærede 11te kongevalgte Medlem (A. Hage), at der maaske burde have staaet i Paragraffen, at bortfæstede Huse paa Herregaardsjord, ikke kunne falde ind under denne Paragraf. Det forekommer mig, at saadanne Huse ikke kunne være Fæstetvang undergivne; de maa være aldeles undtagne fra Lovforslaget. Men det forekommer mig overhovedet, at hele denne Tvang, man her vil lægge paa Godsejerne ved at forlange denne Tvang lagt paa disse Huse, er meget betænkelig og gaar lige imod hele den Retning, man i øvrigt søger at gaa her i Landet, idet man ellers saa vidt muligt søger at komme over til Selveje. Det er en Tilbagegang, som ganske sikkert ikke

vil føre til det Maal, man ønsker at opnaa.

De to næste Afsnit om Lejehuse og Tjenestehuse ere gennemgaaende meget tiltalende Forslag; thi det er jo kun et Retfærdighedskrav, der her søges opfyldt. Dog er der ogsaa under dette Afsnit adskillige Bestemmelser, som det var ønskeligt at faa forandrede, i hvert Fald noget, saaledes Slutningen af § 2, hvor de forskellige Grundforbedringer nævnes, og hvor de deles i de større og de mindre. Det forekommer mig vanskeligt at definere, hvad der er større og hvad mindre, og disse Udtryk ville neppe kunne blive staaende saaledes. I denne Sammenhæng maa jeg henvise til § 5, hvor der staaar, at Erstatningsretten bortfalder ved større Forbedringer efter 30 og ved mindre efter 10 Aar. Hvad er større Forbedringer, og hvad er mindre? En større Forbedring kan jo godt have Gyldighed, virke i en kortere Aarrække, hvorimod en mindre kan have en langt videre og længere Virkning. Det maa altid blive relativt, hvad der er en større, og hvad der er en mindre Forbedring. Det er vanskeligt at definere, hvor Grænsen er, naar det drejer sig om en større Forbedring ved et lille Hus eller en lille Forbedring ved et stort Hus. Det maa derfor vist ogsaa forandres noget. — At Lejeren skal have Ret til at faa Erstatning for de af ham gjorte Forbedringer, er meget rimeligt og naturligt. Men det forekommer mig ogsaa der, at naar han har i Sinde at gøre Forbedringer, hvorfor der kan kræves Erstatning, maa han have Ejeren's Tilladelse dertil, og at man derfor er kommen lidt for langt i § 3, naar man siger, at Lejeren, naar han ønsker Forbedringer gjort, kan faa udmeldt et Skøn til at bestemme, hvilke Forbedringer det skal være. Thi ved et saadant Skøn, der bestaar af to Mænd med en Opmand, kan den ene Mand og Opmanden mod den Skønsmand, som repræsenterer Ejeren, blive enige om visse Forbedringer, som skulle gøres mod Ejeren's Ønske, og det maaske ogsaa over for en Ejer, der ligefrem ikke har Raad til senere at kunne erstatte de Forbedringer, som saaledes ere gjorte. Hvis man fastholder dette, tror jeg, man vil komme over til, at Lejemaal aldrig ville blive paa mere end et Aar ad Gangen. Der er dog endnu mange Steder, hvor Lejemaal afsluttes paa en Række af Aar, hvor baade 5 og 10-aarige Lejemaal eksistere, men jeg mener, at hvis vi blive staaende ved dette i § 3, ville Lejemaalene nødvendigvis